

Μεθοδολογία στην κοινωνική ψυχολογία

Μέθοδοι είναι οι τρόποι συλλογής δεδομένων στις διάφορες επιστήμες. Βοηθούν στο να γίνουν οι ιδέες του ερευνητή δράσεις. Βοηθούν τον ερευνητή να εξετάσει την ορθότητα της θεωρίας που έχει διατυπώσει.

Η θεωρία είναι οι ιδέες που διατυπώνει ένας ερευνητής για να δώσει εξήγηση σε ένα φαινόμενο.

Θεωρίες μπορεί να προέρχονται από παρατηρήσεις φαινομένων.

Μπορεί να προέρχονται από υπάρχουσες θεωρίες.

Μπορεί να προέρχονται από συγκρουόμενα δεδομένα ερευνών.

Ο όρος κατασκευή αναφέρεται στις αφηρημένες έννοιες μιας θεωρίας.

Η μεταβλητή είναι η μετρήσιμη αναπαράσταση της θεωρητικής κατασκευής.

Όταν διατυπώνεται μια θεωρία μπορούμε να προβούμε σε προβλέψεις που συνεπάγονται από τη θεωρία.

Αυτό γίνεται με τη διατύπωση υποθέσεων. Οι μέθοδοι είναι τα μέσα με τα οποία οι ερευνητές ελέγχουν την ορθότητα των ιδεών τους.

Υπάρχουν τρεις ευρείες μέθοδοι έρευνας: Η περιγραφική, η συσχετιστική και η πειραματική.

Η περιγραφική έρευνα έχει στόχο να παράσχει στον ερευνητή με μια ακριβή περιγραφή του φαινομένου που μελετάται.

Η συσχετιστική έρευνα έχει στόχο να εξετάσει το πως δύο ή περισσότερες μεταβλητές σχετίζονται μεταξύ τους, πως δηλαδή συμμεταβάλλονται. Δεν προσδιορίζει σχέση αιτίας και αποτελέσματος.

Το πείραμα είναι αποκλειστικά σχεδιασμένο για να καθορίζει σχέσεις αιτίου και αποτελέσματος. Στο πείραμα ο ερευνητής μεταβάλλει τη μια μεταβλητή ώστε να δει την επίδραση της σε μια άλλη μεταβλητή.

Οι μέθοδοι αυτές δεν είναι αποκλειστικά μέθοδοι της ψυχολογίας αλλά των κοινωνικών επιστημών γενικότερα. Η επιλογή της κατάλληλης μεθόδου εξαρτάται από το είδος των ερωτημάτων που θέτει ο ερευνητής.

Ο τελικός στόχος της κοινωνικοψυχολογικής έρευνας είναι η επεξήγηση των φαινομένων και τα βήματα που ακολουθούνται σε αυτό είναι 1. η διατύπωση θεωρητικών προτάσεων για την σχέση μεταξύ κατασκευών. 2. η διεξαγωγή της εμπειρικής έρευνας για την συλλογή δεδομένων για την σχέση των κατασκευών αυτών.

Επιλογή στρατηγικών έρευνας.

Δημοσκοπική έρευνα (survey). Στόχος της έρευνας αυτής δεν είναι να βρει σχέση αιτιατού- αποτελέσματος. Στόχος της είναι να περιγράψει τα χαρακτηριστικά μιας ή περισσότερων ομάδων ατόμων.

Μπορεί να είναι απλά περιγραφική ή να εξετάζει σχέση μεταξύ μεταβλητών.

Δύο είδη δείγματος χρησιμοποιούνται στη δημοσκοπική έρευνα: το πιθανολογικό και το μη- πιθανολογικό.

Τα άλλο είναι το αναλογικό δείγμα (Quota sample).

Τα πειράματα χρησιμοποιούνται για να βρουν σχέσεις αιτίου και αποτελέσματος.

Τα δύο πιο διαδεδομένα είδη πειράματος είναι το πραγματικά τυχαία πειράματα και τα οιονεί πειράματα. Διαφέρουν ως προς τον έλεγχο που ασκεί ο πειραματιστής κατά τις συνθήκες του πειράματος και ως προς τη φυσικότητα της πειραματικής συνθήκης.

Τα οιονεί πειράματα διεξάγονται σε φυσικές καθημερινές συνθήκες και η ρεαλιστικότητα είναι υψηλή ενώ ο έλεγχος πάνω στις συνθήκες σχετικά χαμηλός.

Αντίθετα στο πλήρες τυχαιοποιημένο πείραμα ο ερευνητής έχει πλήρη έλεγχο των συνθηκών αλλά δεν υπάρχει φυσικότητα στο πείραμα.

Τα πειράματα είναι έρευνες όπου οι ερευνητές εξετάζουν την επίδραση της μιας μεταβλητής πάνω σε μια άλλη. Στα πλήρη τυχαιοποιημένα πειράματα ο ερευνητής έχει πλήρη έλεγχο στην ανεξάρτητη μεταβλητή αλλά και στο ποίος εκτίθεται σε αυτήν.

Στα οιονεί πειράματα ο ερευνητής δεν έχει έλεγχο του ποίος εκτίθεται στην ανεξάρτητη μεταβλητή.

Στα τυπικά πειράματα αυτού του είδους είδη υπάρχουσες ομάδες εκτίθενται ή όχι στην ανεξάρτητη μεταβλητή. Συχνά διεξάγονται σε πραγματικές συνθήκες.

Το πλεονέκτημα της πειραματικής μεθόδου είναι ότι δεν υπάρχει αμφιβολία για τη σχέση αιτίου και αποτελέσματος που αναπτύσσεται κατά το πείραμα.

Από την άλλη δεν μπορούμε να είμαστε απόλυτα σίγουροι ότι αυτές οι σχέσεις αιτίου και αποτελέσματος μπορούν να βρεθούν και εκτός εργαστηρίου.

Βασικές έννοιες του κοινωνικο- ψυχολογικού πειράματος.

Το πειραματικό σενάριο.

Ο πειραματικός συνεργός είναι το άτομο που κατά τη διάρκεια του πειράματος επιδεικνύει μια συγκεκριμένη συμπεριφορά, η οποία είναι καθοδηγούμενη από τον πειραματιστή.

Η ανεξάρτητη μεταβλητή είναι η μεταβλητή που χειραγωγείται από τον ερευνητή. Η ανεξάρτητη μεταβλητή είναι αυτή που μεταβάλλεται για να δούμε τις συνέπειες της στη συμπεριφορά των ατόμων.

Με τον όρο αποτελεσματικότητα εννοούμε το κατά πόσο οι αλλαγές την ανεξάρτητη μεταβλητή αποτυπώνουν τα βασικά χαρακτηριστικά της θεωρητικής κατασκευής που υποθέτουμε ότι είναι η αιτία της παρατηρούμενης συμπεριφοράς και το πλήθος των αλλαγών που εισάγονται από τον πειραματιστή.

Για την αξιολόγηση της επίδρασης της ανεξάρτητης μεταβλητής χρειάζεται κάποια μέτρηση. Αυτή ονομάζεται εξαρτημένη μεταβλητή καθώς η διακύμανση της εξαρτάται ιδανικά από τις αλλαγές στην ανεξάρτητη μεταβλητή.

Ο έλεγχος των χειρισμών (manipulation check), είναι ο έλεγχος της αποτελεσματικότητας της ανεξάρτητης μεταβλητής. Μετράει το πως κατανόησαν τα υποκείμενα τα στοιχεία του πειραματικού σεναρίου που είναι σχετικά με τις μεταβλητές που εξετάζουμε.

Η απενημέρωση (debriefing) γίνεται για να ενημερωθούν τα άτομα πλήρως για το στόχο και τη φύση του πειράματος και το ρόλο της συμμετοχής τους σε αυτό.

Πειραματικοί σχεδιασμοί.

One shot case study. Εδώ ο πειραματιστής εισάγει μια μεταβλητή σε μια ομάδα και παρατηρεί τις αλλαγές που φέρνει.

Post-test only control group. Στα πειράματα αυτά υπάρχει η πειραματική ομάδα και η ομάδα ελέγχου.

Το πολυπαραγοντικό πείραμα. Στα πειράματα αυτά ο ερευνητής εξετάζει την επίδραση περισσοτέρων του ενός ανεξάρτητων μεταβλητών στη συμπεριφορά των συμμετεχόντων.

Προβλήματα εγκυρότητας στις πειραματικές έρευνες.

Εσωτερική εγκυρότητα. Αναφέρεται στην εγκυρότητα του συμπεράσματος ότι η σχέση ανεξάρτητης και εξαρτημένης μεταβλητής αντιπροσωπεύει μια σχέση αιτιατού και αποτελέσματος.

Εγκυρότητα των θεωρητικών κατασκευών. Αναφέρεται στο κατά πόσο τόσο η ανεξάρτητη όσο και η εξαρτημένη μεταβλητή αντιπροσωπεύουν πραγματικά τις μεταβλητές που υποτίθεται ότι μετρούν.

Τρείς «απειλές» υπάρχουν για την κατασκευαστική εγκυρότητα των εξαρτημένων μεταβλητών.

Η κοινωνική επιθυμητότητα. Αναφέρεται στο γεγονός ότι οι συμμετέχοντες σε μια έρευνα θέλουν να αξιολογούνται θετικά και για αυτό το λόγο μπορεί να αποφύγουν να είναι ειλικρινείς απέναντι στις απαντήσεις που δίνουν στον πειραματιστή.

Demand Characteristics. Αναφέρεται σε νύξεις που μπορεί να υπάρχουν στον πειραματικό σχεδιασμό οι οποίες να φανερώνουν τους πραγματικούς σκοπούς του πειράματος στους συμμετέχοντες.

Ένα άλλο πρόβλημα για την εγκυρότητα είναι οι προσδοκίες του ίδιου του πειραματιστή. Με έμμεσο τρόπο μπορεί να επηρεάσει τον τρόπο με τον οποίο συμπεριφέρονται κατά τη διάρκεια του πειράματος τα υποκείμενα ανάλογα με το τι περιμένει να βρει στο πείραμα.

Η εξωτερική εγκυρότητα αναφέρεται στο κατά πόσο μπορούν να γενικευθούν τα αποτελέσματα του πειράματος στο γενικότερο πληθυσμό.

Τεχνικές συλλογής δεδομένων.

Η παρατήρηση

Μετρήσεις μέσω αυτο-αναφορών.

Με τη μέθοδο αυτή ρωτούμε απευθείας τα άτομα για τις σκέψεις, τα συναισθήματα και τις στάσεις τους.

Δεν χρειάζονται εργαστήριο ή φυσικές συνθήκες για την εξέταση της συμπεριφοράς.
Δεν χρειάζεται η χρήση μηχανημάτων καταγραφής ή εκπαιδευμένοι παρατηρητές.

Είναι ιδανικές για να συλλέγουμε πληροφορίες για συμπεριφορές που δεν είναι απευθείας παρατηρήσιμες ή λαμβάνουν χώρα στον ιδιωτικό χώρο του ατόμου.

Υπάρχουν δύο κύριες μέθοδοι για τη συλλογή δεδομένων με αυτό τον τρόπο:
Η συνέντευξη και το ερωτηματολόγιο.

Με τη συνέντευξη μπορούμε να διευκρινίζουμε στα άτομα το περιεχόμενο των ερωτήσεων.

Από την άλλη η συνέντευξη είναι αρκετά δαπανηρή τόσο σε χρήμα όσο και σε χρόνο και μπορεί να γίνει σε μικρό δείγμα.

Τα ερωτηματολόγια είναι μια καλή μέθοδος για να συλλέξει κανείς ένα μεγάλο δείγμα με μηδαμινό κόστος.

Η ανωνυμία βοηθάει να ερευνηθούν και ευαίσθητα θέματα.

Όταν δίνουμε ερωτηματολόγια πολλές φορές οι συμμετέχοντες δε συμπληρώνουν όλες τις ερωτήσεις ή δεν τα επιστρέφουν.

Επειδή αυτοί που απαντούν στα ερωτηματολόγια μπορεί να διαφέρουν από αυτούς που δεν απαντούν αυτό μπορεί να επηρεάσει την αξιοπιστία της έρευνας.

Προβλήματα του πειραματισμού.

Οι συνθήκες στις οποίες λαμβάνει χώρα το πείραμα μπορεί να παίζουν καθοριστικό ρόλο. Οι χειρισμοί που γίνονται για να ελεγχθούν οι μεταβλητές ίσως να είναι αυτοί που καθορίζουν τη σχέση μεταξύ τους.

Το πείραμα θεωρείται ότι βρίσκει σχέσεις αιτίας- αιτιατού Υποθέτει ότι εξωτερικά γεγονότα συνδέονται ένα προς ένα με συγκεκριμένες καταστάσεις ή διαδικασίες στο άτομο. Όμως είναι δύσκολο σε πραγματικές συνθήκες να απομονωθούν όλοι οι παράγοντες και οι υπόλοιπες μεταβλητές.

Τα πειράματα λαμβάνουν χώρα σε συγκεκριμένες πολιτισμικές συνθήκες. Υπάρχουν νόρμες για το πως θα πρέπει να συμπεριφέρεται κάποιο άτομο σε συγκεκριμένες πειραματικές συνθήκες.

Οι κοινωνικές επιστήμες διαφέρουν αρκετά από τις φυσικές επιστήμες. Στις κοινωνικές επιστήμες το αντικείμενο διερεύνησης, τα άτομα μπορούν να εξετάσουν τα ίδια τη συμπεριφορά τους να την αναλύσουν, να χρησιμοποιήσουν επιστημονική γνώση και να τη μεταβάλουν.